

Datum
2022-10-17
ESV dnr
2022-00972-3
Handläggare
Maria Modin

Ert datum
2022-06-17
Er beteckning
S2022/02803

Socialdepartementet

Remissvar över betänkandet Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB (SOU 2022:31)

Ekonomistyrningsverket (ESV) besvarar remissen utifrån uppgifterna att utveckla och förvalta den ekonomiska styrningen av den statliga verksamheten samt att samordna arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. Överväganden och förslag som syftar till att modernisera, renodla och förenkla regelverket (kapitel 8) kommer inte att kommenteras. Däremot delar ESV utredningens bedömning att situationerna som ger rätt till ersättning behöver tydliggöras och bli enklare att överblicka.

Sammanfattning

ESV tillstyrker de förslag som utredningen lämnar för att antalet felaktiga utbetalningar ska minska (kapitel 9).

ESV anser att:

- Försäkringskassan ska få tillgång till inkomstuppgifter i arbetsgivardeklarationerna
- Försäkringskassan bör ges i uppdrag att utöka andelen särskilda kontroller
- Försäkringskassan bör få möjlighet att fråga om andra än den försäkrade
- de ekonomiska konsekvenserna för staten är överskattade och underskattade vad gäller Försäkringskassans förvaltningskostnader.

Utredningens bedömningar och förslag

Tillgång till uppgifter i arbetsgivardeklarationen (9.3)

ESV tillstyrker utredningens förslag att Försäkringskassan för kontroll av tillfällig föräldrapenning ska få tillgång till inkomstuppgifter i arbetsgivardeklarationerna.

ESV håller med om utredningens bedömning att tillgång till uppgifterna om månadsvisa inkomster kan vara en viktig källa till information om vilka personer som kan betraktas ha en hög risk för felutbetalningar. Det vill säga att uppgifter om föräldrars inkomstmönster kan användas i profilarbete och för att bedöma vilka ärenden som särskild kontroll bör genomföras.

ESV vill här också peka på det förslag som vi tidigare har lämnat till regeringen i rapporten Säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (ESV 2022:26).

Där föreslog ESV att regeringen skulle undanröja de rättsliga hinder som finns för att utbetalande myndigheter ska kunna använda individuppgifter om inkomst i arbetsgivardeklarationerna. Vid en sådan förändring skulle myndigheterna få stöd för att utveckla en digital överföring av inkomstuppgifter mellan Skatteverket och respektive myndighet och antalet felaktiga utbetalningar minska.

Uppdrag om behov av ett utökat antal uppgifter i arbetsgivardeklarationerna (9.4)

Regeringen gav i juni 2022 en särskild utredare¹ i uppdrag att se över uppgifterna på individnivå i arbetsgivardeklarationen. ESV utgår därmed ifrån att något uppdrag till ESV rörande detta inte längre är aktuellt.

Uppdrag om ökat antal särskilda kontroller (9.5)

ESV instämmer i utredningens bedömning att Försäkringskassan bör ges i uppdrag att utöka andelen särskilda kontroller som genomförs före beslut om tillfällig föräldrapenning. En viss andel bör även fortsättningsvis vara slumpmässiga, vilket är särskilt viktigt ur ett preventivt syfte. Vad som är en optimal mängd kontroller är svårt att avgöra. Utredningens uppfattning, som ESV delar, är att dagens nivå av kontroller är långt ifrån tillräcklig.

Det är svårt att bedöma i vilken omfattning föräldrar påverkas av vetskapen om att de riskerar att bli kontrollerade. En experimentell studie från IFAU visar dock att nyttjandet av tillfällig föräldrapenning minskar när föräldrar informeras om att de slumpmässigt valts ut för särskild kontroll.² Sannolikt har kontrollerna en viss preventiv effekt vilket minskar risken för att föräldern avsiktligt anger felaktiga uppgifter i ansökan.

ESV vill därför lyfta fram vikten av att Försäkringskassan utöver att genomföra kontroller även ökar allmänhetens kännedom om kontrollerna och konsekvenser av desamma. Till exempel genom att genomföra motsvarande randomiserade experiment som gjordes i studien från IFAU.

Uppgiftsskyldighet för vissa verksamheter enligt skollagen (9.7)

ESV tillstyrker utredningens förslag att skolhuvudmannen, på begäran ska lämna uppgift till Försäkringskassan om när ett barn har varit frånvarande i ärenden om föräldrapenningförmåner. Sådan information ska kunna lämnas under två år från det att frånvaron upphörde.

Förkortad tid för ansökan (9.9)

ESV tillstyrker utredningens förslag att tillfällig föräldrapenning inte ska lämnas för längre tid tillbaka än 30 dagar före den dag ansökan kom in till Försäkringskassan.

---

¹ Dir. 2022:68

² IFAU (2006), Överutnyttjande i tillfällig föräldrapenning för vård av barn. Rapport 2006:9

Behov av att kontrollera den andra förälderns situation (9.10)

ESV instämmer i utredningens bedömning att möjligheten för Försäkringskassan att fråga om andra än den försäkrade när uppgifter behövs för bedömningen av frågan om ersättning, bör ses över.

Återkrav och sanktioner – fler åtgärder behövs (9.11)

ESV instämmer i utredningens bedömning att det finns anledning att överväga att införa sanktioner inom socialförsäkringen för att öka föräldrars incitament att lämna korrekta uppgifter vid ansökan. Bidragsbrottsutredningens³ förslag om administrativa sanktionsavgifter, skulle, om sådana införs, kunna innebära ett steg i arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar. ESV vill här framhålla att barnets bästa alltid ska beaktas, eftersom barnkonventionen gäller som svensk lag.

Konsekvenser av utredningens förslag

ESV gör bedömningen att utredningen tagit ställning till de konsekvenser man enligt gällande bestämmelser ska ta ställning till. Inom några områden är konsekvensanalyserna dock inte tillräckliga utan behöver utvecklas inför den fortsatta beredningen. Det hade varit tydligare om utredningen haft ett särskilt avsnitt om förslagets finansiering.

Ekonomiska konsekvenser för staten (12.1.1)

De förslag som utredningen lämnar får sammantaget ekonomiska konsekvenser för statens budget och anslaget för föräldraförsäkring och anslagsposten för tillfällig föräldrapenning. Utredningen har bedömt att försäkringsutgifterna årligen minskar med 250 miljoner kronor, främst på grund av en förhöjd kontrollnivå. Från och med 2025 gör utredningen bedömningen att utgifterna kommer att minska med ytterligare 750 miljoner, det vill säga totalt med 1 miljard kronor.

ESV håller med utredningen om att den sammanlagda omfattningen av de minskade felutbetalningarna som åtgärderna medför är svår att skatta. Utredningen väljer ändå att anta att hälften av det felaktiga nyttjandet av ersättningen som skattas idag (cirka 2 miljarder kronor) kan undvikas genom de åtgärder som utredningen föreslår. ESV är dock tveksam till denna skattning som snarare är ett uttryck för förhoppningar än baserat på något tillförlitligt underlag.

Konsekvenser för Försäkringskassan (12.1.3)

Försäkringskassans förvaltningskostnad för handläggningen av tillfällig föräldrapenning uppgick under 2021 till 529 miljoner kronor.

Enligt utredningen utför knappt 30 årsarbetare de särskilda kontrollerna som motsvarar en procent av de inkomna ansökningarna. Utredningen bedömer, med ledning av uppgifter från Försäkringskassan om nuvarande resursåtgång, att kontrollerna vid en nivå om fem procent av de inkomna ansökningarna skulle kräva

---

³ SOU 2022:37

ytterligare 60 årsarbetare. I denna bedömning har utredningen tagit hänsyn till att en viss andel av kontrollerna endast föreslås utföras mot arbetsgivare, och att Försäkringskassan över tid gjort resursförstärkningar inom kontrollområdet.

ESV ser vissa risker för underskattning av kostnaderna till exempel om kontrollerna mot förskola och skola inte kan genomföras digitalt eller minskas radikalt. Då kommer kontrollerna kräva ytterligare årsarbetare.

ESV ser också risker för underskattning när det gäller de underlag som ligger till grund för beräkningarna av årsarbetare, både nuvarande och framtida. Vid en ökning av antalet kontroller behöver Försäkringskassan förutom årsarbetare för själva kontrollerna också avsätta resurser till fördjupade kontrollutredningar, utredningar om återkrav samt för att utreda om brott kan misstänkas. Huruvida uppskattningarna av antalet årsarbetare ovan tar höjd för samtliga arbetsuppgifter kopplat till kontrollerna är inte möjligt för ESV att bedöma.

Sammantaget anser ESV att det hade varit tydligare om även kostnaden för ökat antal årsarbetare räknades om till miljoner kronor och en total uppskattad kostnad för Försäkringskassans administrativa kostnader med anledning av utredningens förslag.

I detta ärende har generaldirektör Clas Olsson beslutat. Utredare Maria Modin har varit föredragande. I beredningen har också enhetschefen Eva Lindblom och avdelningschefen Peter Kvist, deltagit.

Datum: 2022-10-17

.....
 Beslutande
 Clas Olsson
 Namnförtydligande

.....
 Föredragande
 Maria Modin
 Namnförtydligande

Denna handling har beslutats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.